

Euskal Informazio Gizartearen Urtea: 2002

Aurtengo urtea erabakigarria izango da euskal Informazio Gizartearen inguruan. Batetik, Eusko Jaurlaritzak otsailean zehar aurkeztuko du «Euskadi Informazio Gizartearen» deritzan plana. Egitasmo zehatzak eta eraginkorrak jarri nahi bide dira indarrean, sareak, edukiz, zerbitzuz zein, sektorez sektore, edozenbat erabilpenez. Esaldi batez, helburua Europarekiko konbergentzia lortzea da... baita Informazio Gizartearen ere. Plana, legez, Euskal Autonomia Erkidegoari bakarrik dagokion arren, haren eragina, izatez, Euskal Herri guztian zehar sumatuko da, sareak ez baitu langarik, ez merkatuak mugarik. Are gutxiago, daitezkeen langak eta mugak euskal merkatuak murriztaz nahi izango dituen heinean.

Bestetik, hurrengo Gabonetarako, Internet-loturadun familien ehunekoa %33 inguru edo izango da Hegoaldean, 1999an %6 eta 2000n %14 izan zen artean. Datuok gertatzen ari den bilakaera bizkorra adierazten dute eta ia ustekabearen ernaltzen diharduen potentzialaren berri eman.

e-debagoiena, lehen ziberraldea

Giro honetan, otsailean aurkeztuko da, Gipuzkoako Debagoiena eskualdean, Euskal Herriko lehen ziberraldea. Hiru dira, besteak beste, egitasmo honen helbururik nagusienak: Debagoieneko bertako auzoetarako telekomunikazio-azpiegiturak helarazi, Informazio Gizartearen eskain ditzakeen aplikazio guztiak indarrean jarri eta, ondorioz, «Euskadi Informazio Gizartearen» deritzan planaren baitan Debagoiena bera eskualde pilotutzat hartu.

Eskualde honen aukera eta aitzindaritzak ez da gero ustekabearen gertatuko den zerbait. Nekez aurki daiteke beste eskualderen bat Euskal Herri guztian zehar Debagoiena-

ren ahalmenaren bezainbestekorik eskainiko duenik: be-
deratzi herri elebidunen gurari amankomunatua, MCCren
mailako kooperatiba mugimendua, Mondragon Unibertsita-
tatea eta Goiena Komunikazio Zerbitzuak ez dira gero ar-
talak 65.000 biztanle baino ez dituen ingurumarian. On-
dorioz, ulergarri da Eusko Jaurlaritzak zein Euskaltelek es-
kualde beronetan kokatu nahi izatea herri-ekimen eta ad-
ministrazio publikoaren arteko lehen esperientzia.

Erronkaren lehen urraspideak banda zabaleko azpie-
giturak eskualdean zehar barreiatzetik hasiko dira. Udabe-
rrian ekin eta bi urteren buruan enpresa, hezkuntza, osa-
sun, administrazio eta hiritarrentzako gainerako lehen
zerbitzuak garatu nahi lirateke.

Egitasmo honek praktikan jarrarazi nahi du «hiruga-
rren ingurua» (Javier Echeverría, *Los Señores del aire: Telé-
polis y el Tercer Entorno*, Bartzelona, 1999) delakoaren
iraultza eta, hain zuzen ere, Debagoiena eskualdea hiru-
garren inguru horren lekuko eraldatu nahi. Jakinaenez,
lehen ingurua Deba ibaiaren ibarretan barrena sortutako
naturgune eta nekazaritza-giroa litzateke; bigarrena, men-
deak joan eta mendeak etorri historian zehar egituratuta-
ko hiritarte industriatua; eta, hirugarrena, telematikak
erakarriko duen informazio-sare edo ziberraldea.

Euskal sarea, marraskiloa eta barea

Telekomunikabide eta Informazio Gizartearen gaietara
azken hogeitun urteotan kultur-saihetsetik hurbildu izan ga-
renok edukien garrantzia azpimarratu izan dugu beti.
Gaur egun, aldiz, ikastoletan hezitako euskal internautak
batez ere sarearen eskasiaz dira kexu. Zer pasatu da?

Gernikako Estatutuak erakarri zuen lehen Barne Sail-
buruak (1980), Luis Mari Retolazak, erabat defenditu
zuen sare fisikoa burujabetasunaren lekuko. Kultura Saila
eta EITB (1986), osteraz, gehiago arduratu ziren edukiez,
sareaz baino. Retolazaren ildotik, Jon Azua lehendakari-
ordeak (1991) erronka estrategikotzat jo zuen zuntz opti-
koa. Telekomunikazioak liberalizatu aurretik Euskalnet

sortu zuen (1993) eta 11.000 milioi pezetaren inbertsioak saretan eragin (1995).

Liberalizazioarekin batera eta Europako Batasunaren pribatizazio-mezuen bidetik, Juan Jose Ibarretxe lehendakariorde zela (1996), Euskalneten azpiegitura alokatu zitzaion Euskalteli, espainiar Estatu guztirako bigarren lizentzia lortu zuen Retevisionen eskutik sareaz ardura zedin. Baina, Europako Batasunak besterik itxaron arren, operadore pribatuak ez zuten zuntz optikotan nahi bezain azkar eta uste bezainbat inbertitu, eta etorkizuna antena, satelitea edo kablea izango ote zen zalantzartean, Telefonica bere azpiegitura zaharren aukerez baliatu da merkatu-eskariari erantzuteko: RDSLz lehenik, ADSLz gero.

Esperientziak frogatu du Europako Batasunari jaramonik egin ez dioten Estatuak, Finlandia kasu, kable-sare publikoa indartu dutela eta beronek erraztu duela Informazio Gizartearen zabalkundea. Datorren hilean aurkeztuko du Eusko Jaurlaritzak «Euskadi Informazio Gizartean» deritzan plana eta, edukien garrantzia ukatzeke, sarearen eronka izango du aurrez aurre.

Euskal Erkidegoari dagokionez, panorama honelatsu da: *Konekta Zaitetz* bezalako programak tarteko, merkatu eskaria uste baino gehiago hazi da. Azpiegitura tradizionalen jabe den Telefonicak ez du, oraingoz, zuntzik sartuko eta biztanlearen %95i ADSL sistema eskainiko dio aurten. Hurrengo hiru urteetan, Euskaltelek zuntza eskainiko dio biztanlearen %90i (lurraldearen %75i). Mapa honetan, hiritarrak ADSLz baliatuko dira telefonoz hitz egiteko, e-posta erabiltzeko eta arrunt nabigatzeko, eta zuntz optikoaz, berriz, eduki konplexuagoak jasotzeko, telebista ikusteko, multimedia eta eskaripeko bideoak eskuratzeko, eta etenik gabeko loturak behar dituzten zerbitzuetara iritsi ahal izateko.

Elektrizitate Gizartearen ildo beretik

Iazko urtea, ostera, 1990eko hamarkadan loratu eta txistu bizian goratu ziren *puntocom* enpresen gainbeheraka-

da-urtea izango da Ekonomia Berriaren prehistorian zehar. Oraindik ere erdiminetan dagoen sektore honen ekile eta eragileak irrikaz daude zain noiz egoera berriro koskortuko eta 2004-05etik aurrera (sasi?)adituek iragarritako aukera berriaren lur promestua agindu bezala helduko ote den. Baina zuhaitzek basoa ikusterik eragotzi ohi duten bezala, Informazio Gizartearen aitzakiaz komunikabideek eskaintzen duten durundiak ere gizarte berorren baitan gertatzen ari den musika isilarazten du.

Historiak frogatu du oker zeudela 80ko hamarkadan euskal ekonomi-jardueraren etorkizuna hirugarren sektorean kokatu nahi zutenak. Gaur jakina da euskal ekonomiaaren arrakasta era bateko zein besteko industri-prozesuei atxikia zaiela, indartuz etorri datorren zerbitzu-arloa inola ere arbuiazeke. Ildo beretik, sumagarri ere bada, euskal ekonomiaaren Informazio Gizartearekiko atxikimendua ez dela *puntocom* enpresa berrien sortzetik soilik etorriko, «betidaniko» industri-multzo osoaren digitalizaziotik baizik.

Orain dela ehun urte besterik uste arren, elektrizitatea ez da honezkero argindar-sortzaile, zerbitzu-operadore edo aparatu elektrikoen fabrikatzaileen negozio bakana, gizarte oso-osoaren oinarrizko baliabidea baizik. Orobat, Informazio Gizartearen garapena ez da sektore bereko enpresak indartzetik bakarrik etorriko, gainerako ekonomi-sektore guztiek hartaz egin beharko duten erabilpen orokor eta anitzetik baino.

Zentzu honetan, ia-ia oharkabean euskal industriak 2001 urtean zehar jorratu duen urraspidea erabat nabarrena da. Adierazgarritzat, bi datu baino ez. Batetik, Ekonomi Sustapenerako Euskal Kontseiluak onartutako lau proiektu estrategikoak (105,72 milioi euroren inbertsioa eta 1.634 lanpostu berri) teknologia berriak, informatikarako segurtasun sistemak, multimedia, telemarketing eta internet-zerbitzuak garatzeko izango dira. Bestetik, elektronika eta telekomunikazio-arloa izango da, automozio «tradizionalaren» ondotik, 2001eko laguntza publikorik gehien eskatu eta bereganatuko duen sektorea.

Funtsean, teknologia berriak, ikerkuntza, inbertsioa eta nazioartratze bidetik, hain zuzen ere Antton Perez de

Calleja azterlariak (*Coyuntura Económica. Informe anual 2001 y previsiones, 2001eko azaroa*) aurtengorako proposatutako zutoinetatik.

Telediaspora

Euskal diasporak nekez izan dezake hasiera jakinik baina euren burua erbesteratutzat jo zuten euskaldunon lehen atzemi-erakundea Montevideon sortu zen 1876an. Geroztik berrehun inguru dira munduan zehar zabaldutako Euskal Etxeak, eta hauetako lau besterik ez dira industri-azotarako ordezkari ofizial gisa lanean ari diren Euskal Institutuak.

Gehienbat kulturaz, politikaz edo herriminez jantzi-ta ehun urte luze iraun duen panorama hau erabat aldatu da azken hamarkadan, mundu-ekonomiaren zein informazio-gizartearen globalizazioaz. Gaur egun 739 dira Euskal Autonomia Erkidegoko euskal enpresen nazioarteko ezarpenak eta berauen kanpo-inbertsioa 36,55 milioi eurotik (1991) 1.358,97 milioi eurora (1999) pasatu da zortzi urte eskasotan, 12.000 milioi euroren esportazioak kontuan hartzeke. Arrantzale, misiolari edo iheslariak baino, enpresak dira gaur egun gure ikurrin eta enbaxada.

Informazio-teknologia berriak ez zaizkio arrotz kanpora begira jarritako ekonomia honi. Eusko Jaurlaritzak *Euskaldunak munduan* deritzan webgunea eragin bazuen betidaniko diasporari erantzuteko, urtarilean aurkeztu du Euskal Fundazioak www.basquewordnet delakoa, Joseba Intxaustiren ardurapean. Aldi berean, on-line jarri berria da nazioarteko ezarpenen esperientziak trukatzeko *Intersarea.net*; eta gero eta gehiago dira, atzerri-aberri, harat-honateko enpresa-intranet pribatuak, datuak eta planoak ez ezik, pieza eta tresnen irudiak ere bideokonferentziaz bertatik bertara bailiren ikusi eta aztertu ahal izateko.

Aldi berean, ETB SAT (Astra-Europa) eta Canal Vasco (Hispasat-Amerika) euskal irratitelebistaren eskaintzak ildo horretatik doaz. Ez dago oraingoz audientzia zehazterik,

baina jakinekoa da Ameriketara bakarrik hiru milioitik gora dira ETB kablez ikus dezaketen familiak. Zinez, Moravia-ko (Txekia) puntaren puntan Aretxabaletako emakume ingeniari bati eguneko euskal albisteen berri entzutea animagami da.

Telebitxikeriak

- Zakarretara botatzen diren telebista eta ordenagailu zaharkituen pantailetakoa beira birziklatuaz bitrozerami-kazko baldosak egingo dira Erresuma Handian eta Londresko Udaletxe berriaren zenbait aretotako lurzorua zolatuko. Lehen frogak ontzat eman dira dagoeneko eta kristal birziklatu berria erdigardena omen da itxuraz, ukiz labaingaitza, erabilpenez iraunkorra eta, eraikuntzan zein dekorazioan, guztiz baliagarria.

- Silicon Valleyko Palo Alto udalerrian «fibre-to-the-home» (FTTH) sarea jarriko da bertako 75 etxebizitzaren artean, audio, bideo eta datu-zerbitzuen abiada 60 bider gehitu ahal izateko, 7 Mbit segundoko alegia. Egitasmo honen helburua ez da azken-azken muturreko teknologia-rik aurreratuena opa izatea soilik, baita bezeroen kontsumoa neurtu eta auzoa zenbat ordaintzeko gertu ote dagoen jakitea ere. City of Palo Alto Utilities deritzan udal-enpresa publikoak faktura bakar batez eskaintzen ditu ura, gasa, argia eta zakarren bilketa eta, aurrerantzean, faktura berberorretan sartuko ditu zuntz optikoz eskainitako bes-telako aukerak ere.

- Sarri aipatu izan da e-merkataritzak mugak dituela. Hau da, liburuak edo erosteko ezin aproposagoa dela baina neurri egindako jantziak aukeratzeko, aldiz, arras desegokia. Hala ere, honezkero merkatuan da 3Dz lan egiten duen eskanerra, zeinek aurrez aurre bilutsik jartzen zaion bezeroaren soina 12 segundotan neurtzen duen eta datuok txartel elektronikoa batean noiznahi erabiltzeko gordetzen. Bezeroak pantailan ikus dezake bere alegiazko irudia, nahi beste jantzi probatu eta, azkenik, egokien jontako era, tailu edo kolorea eskatu.

• Hainbat luxuzko etxe-ataritan aurreko hamarkadan jarria izan arren, bideotefonoak ez du orain arte arrakastarik lortu. Telefono mugikor gisa egokitua, ordea, telebista-kazetaritza alda dezake Afganistango gerratik aurrera. Bi mila euro balio ditu, ez du antenarik behar eta, batere telebista-kamerarik gabe, nonahitik albisteak zuzen-zuzenean emateko aukera eskaintzen dio tokian tokiko erreportariari. Nahiz eta oraindik irudia «pikortsu» samarra agertu, etorkizun joria opa diote kazetaritzan, medikuntzan zein irakaskuntzan.°